

The Holy See

KATEHEZA PAPE BENEDIKTA XVI.

NA OPĆOJ AUDIJENCIJI

Srijeda, 16. veljače 2011.

[\[Video\]](#)

Put čišćenja duše svetog Ivana od Križa

Draga braćo i sestre!

Prije dva tjedna sam predstavio veliku španjolsku mističarku Tereziju od Isusa. Danas ću govoriti o drugom važnom svecu iz tih krajeva, duhovnom prijatelju svete Terezije, koji je, zajedno s njom, reformirao karmelićansku redovničku obitelj: riječ je o svetom Ivanu od Križa, kojeg je papa Pio XI. 1926. proglasio crkvenim naučiteljem i koji je u tradiciji prozvan Doctor mysticus, "mistični naučitelj".

Ivan od Križa rodio se 1542. u malom selu Fontiveros, u blizini Avile, u Castilla la Vieju, od Gonzala de Yepesa i Cataline Alvarez. Obitelj je bila vrlo siromašna, jer je otac, podrijetlom iz plemićke obitelji iz Toleda, bio izbačen iz očinske kuće i razbaštinjen zato jer je oženio Catalinu, skromnu tkalju svile. Ostavši već vrlo rano bez oca, Ivan se, s devet godina, preselio s majkom i bratom Franciscom u Medinu del Campo, u blizini Valladolida, trgovačkog i kulturnog središta. Tu je pohađao Colegio de los Doctrinos, obavljajući također neke manje poslove za sestre u crkvisamostanu Magdalena. Kasnije je, zbog svojih ljudskih osobina i svojih rezultata u učenju, primljen najprije kao bolničar u bolnicu Concepción, a zatim u Isusovački zavod, koji je bio tek osnovan u Medini del Campu: tu je Ivan ušao kao osamnaestogodišnjak i studirao tri godine humanističke znanosti, retoriku i klasične jezike. Po završetku naobrazbe, bio mu je jasan njegov poziv: opredijelio se za redovnički život i, među mnogim redovima prisutnim u Medini, osjećao se pozvanim u Karmel.

U ljeto 1563. započeo je novicijat kod karmelićana u tome gradu, uzevši redovničko ime Matija. Iduće je godine poslan na ugledno Sveučilište u Salamanci, gdje je tijekom tri godine studirao umjetnost i filozofiju. God. 1567. zaređen je za svećenika i vratio se u Medinu del Campo gdje je proslavio svoju prvu misu okružen najbližima. Upravo se tu zbio prvi susret Ivana i Terezije od Isusa. Taj je susret bio presudan za oboje: Terezija mu je izložila svoj plan reforme Karmela također u muškom ogranku Reda i predložila Ivanu da se u to uključi "za veću slavu Božju"; mladi je svećenik bio oduševljen Terezijinim idejama, tako da je postao veliki podupiratelj toga projekta. Radili su nekoliko mjeseci zajedno, dijeleći ideale i prijedloge kako bi što je prije moguće svečano otvorili prvu kuću bosonogih karmelićana: kuća je otvorena 28. prosinca 1568. u Duruelu, zabačenom mjestu u pokrajini Avili. Uz Ivana tu su prvu reformiranu mušku zajednicu činila još tri druga. Prilikom obnove redovničkih zavjeta prema prvome Pravilu, četvorica su braće uzela nova imena: Ivan se tada prozvao "od Križa", ime po kojem će kasnije biti općenito poznat. Krajem 1572., na zahtjev svete Terezije, postao je ispovjednik i vikar samostana Utjelovljenja u Avili, gdje je svetica bila priorica. Bile su to godine bliske suradnje i duhovnog prijateljstva, koje su oboje obogatili. Iz toga razdoblja sežu također najvažnija Terezijina djela i prvi Ivanovi spisi.

Pristanak uz karmelićansku reformu nije bio lak i zbog toga je Ivan morao i mnogo pretrpjeti. Najtraumatičniji događaj zbio se 1577. kada je otet i bačen u tamnicu u karmelićanskom samostanu stare opservancije u Toledu, nakon nepravedne optužbe. Svetac je u tamnici proveo više mjeseci i ondje bio podvrgnut lišenosti i tjelesnim i moralnim mučenjima. Tu je, zajedno s drugim pjesmama, sastavio glasoviti Duhovni spjev. U noći s 16. na 17. kolovoza 1578. uspio je konačno pobjeći – taj je bijeg bio poput prave pustolovine – i sklonio se u samostan bosonogih karmelićana toga grada. Sveta Terezija i drugovi reformirane zajednice slavili su s neizmjernom radošću njegovo oslobođenje i, nakon kraćeg vremena, koliko mu je trebalo da prikupi snage, Ivan se zaputio u Andaluziju, gdje je proveo deset godina u raznim samostanima, osobito u Granadi. Preuzimao je sve važnije službe u Redu da bi na kraju postao provincijski vikar, te je dovršio sastavljanje svojih duhovnih rasprava. Zatim se vratio u rodni kraj, kao član generalne uprave terezijanske redovničke obitelji, koja je već bila uživala punu pravnu autonomiju. Stanovao je u samostanu u Segoviji, gdje je obnašao službu poglavara tamošnje zajednice. God. 1591. razriješen je svih službi i određen za novu redovničku provinciju u Meksiku. Dok se spremao za dugo putovanje, na koje je trebao poći zajedno s još deseticom braće, povukao se u zabačeni samostan u blizini Jaéna, gdje je teško obolio. Umro je u noći s 13. na 14. prosinca 1591., dok je s braćom molio Jutarnju. Oprostio se od njih riječima: "Danas idem pjevati časoslov na nebu". Njegovi su posmrtni ostaci preneseni u Segoviju. Blaženim ga je proglasio Klement X. 1675. a svetim Benedikt XIII. 1726.

Ivan se smatra jednim od najvažnijih lirskih pjesnika španjolske književnosti. Četiri su njegova najveća djela: Uspon na goru Karmel, Tamna noć duše, Duhovni spjev i Živi plamen ljubavi.

U Duhovnom spjevu, sveti Ivan prikazuje put čišćenja duše, to jest postupno radosno posjedovanje Boga, sve dok duša ne prisprije tome da ljubi Boga istom ljubavlju kojom on ljubi nju.

Živi plamen ljubavi nastavlja u istom tonu, opisujući na detaljniji način stanje preobražavajućeg sjedinjenja s Bogom. Ivan redovito koristi usporedbu s vatrom: kao što vatra što snažnije gori i guta drvo koje u njoj izgara, to postaje užarenija sve dok se ne pretvori u plamen, tako Duh Sveti, koji tijekom tamne noći čisti i "briše" dušu, s vremenom ju prosvjetljuje i grije kao da je plamen. Život duše je stalno slavlje Duha Svetoga, koja daje nazrijeti slavu sjedinjenja s Bogom u vječnosti.

Uspion na goru Karmel predstavlja duhovno putovanje s gledišta postupnog čišćenja duše, koje je nužno za uspinjanje k vrhuncu kršćanskog savršenstva, kojeg simbolizira vrh gore Karmel. To se čišćenje predlaže kao putovanje u koje se upušta čovjek, surađujući s Bogom, sa ciljem da oslobodi dušu svake navezanosti ili privrženosti koja se protivi Božjoj volji. Čišćenje, koje mora biti potpuno ako se želi prispjeti sjedinjenju s Bogom u ljubavi, započinje čišćenjem osjetila a zatim se nastavlja čišćenjem koje se postiže uz pomoć triju teologalnih kreposti: vjerom, nadom i ljubavlju, koji čiste namjeru, sjećanje i volju. Tamna noć duše opisuje "pasivni" aspekt, odnosno Božji zahvat u tome procesu "čišćenja" duše. Čovjek, naime, nije kadar vlastitim naporima sam doprijeti do dubokih korijena zlih nagnuća i navika osobe: može ih samo obuzdati, ali ih ne može potpuno iskorijeniti. Da bi to uspio, nužan je poseban Božji zahvat koju duboko čisti duh i čini ga raspoloživim za jedinstvo ljubavi s njim. Sveti Ivan to čišćenje naziva "pasivnim", upravo zato jer, premda je prihvaćeno od duše, biva ostvareno tajanstvenim djelovanjem Duha Svetoga koji, poput plamena vatre, sagorijeva svaku nečistoću. U tome stanju, duša je podvrgnuta svakovrsnim kušnjama, kao da se nalazi u nekoj tamnoj noći.

Te kratke naznake o glavnim djelima toga sveca pomažu nam približiti se istaknutim točkama njegova širokog i dubokog mističnog nauka, čiji je cilj opisati siguran put koji vodi k postizanju svetosti, stanju savršenosti na koje Bog sve nas poziva. Prema Ivanu od Križa, sve što postoji i što je Bog stvorio, je dobro. Po stvorenjima možemo otkriti Onoga koji je u njima ostavio svoj trag. Vjera je, međutim, jedini izvor koji je dan čovjeku da može spoznati Boga takvog kakav on jest u samome sebi, kao Jedan i Trojedini Bog. Sve ono što je Bog želio priopćiti čovjeku, rekao je to u Isusu Kristu, svojoj utjelovljenoj Riječi. Isus Krist je jedini i konačni put k Ocu (usp. Iv 14, 6). Sve stvoreno je ništa u usporedbi s Bogom i ono što nije u njemu nema nikakve vrijednosti: slijedom toga, da bi se prispjelo savršenoj Božjoj ljubavi, svaka se druga ljubav mora suobličiti u Kristu Božjoj ljubavi. Otud insistiranje svetog Ivana od Križa na nužnosti čovjekova čišćenja i nutarnjeg „opljenjenja“ kako bi se preobrazio u Bogu, koji je jedini cilj savršenosti. To se "čišćenje" ne sastoji u jednostavnom opipljivom pomanjkanju stvari i njihovu nekorištenju; ono što dušu čini čistom i slobodnom, naprotiv, jest ukloniti svaku neurednu ovisnost o stvarima. Sve treba smjestiti u Boga kao središte i cilj života. Dugi i naporni proces čišćenja sigurno zahtijeva osobni napor, ali pravi je protagonist Bog: sve ono što čovjek može činiti jest "stvoriti u sebi raspoloživost", mora biti otvoren djelovanju Boga i ne postavljati mu prepreke. Živeći teologalne kreposti, čovjek se uzdiže i daje vrijednost vlastitom zauzimanju. Ritam rasta vjere, nade i ljubavi ide ukorak s djelom čišćenja i sa sve većim sjedinjenjem s Bogom koje na kraju dovodi do toga da se duša preobražava u njega. Kada prispjeje k tome cilju, duša uranja u sam trinitarni život, tako da sveti Ivan kaže da ona

prispjeva tome da ljubi Boga istom onom ljubavlju kojom on ljubi nju, jer ju ljubi u Duhu Svetom. Eto zašto taj mistični naučitelj drži da ne postoji pravo jedinstvo ljubavi s Bogom ako nema svoj vrhunac u trinitarnom jedinstvu. U tome najvišem stanju sveta duša poznaje sve u Bogu i ne mora više ići k njemu preko stvorenja. Duša se tada osjeća preplavljenom Božjom ljubavlju i raduje se potpunom radošću u njoj.

Draga braćo i sestre, na kraju ostaje pitanje: može li taj svetac svojom uzvišenom mistikom, tim tegobnim putovanjem prema vrhuncu savršenstva poručiti također nešto nama, običnom vjerniku koji živi u okolnostima ovoga današnjeg života, ili je primjer i uzor samo za malobrojne izabrane duše koje se mogu stvarno zaputiti tim putem čišćenja, mističnog uzdizanja? Da bismo pronašli odgovor moramo prije svega imati na umu da život svetog Ivana od Križa nije bio "let po mističnim oblacima", nego je bio veoma težak život, veoma praktičan i konkretan, bilo kao reformatora reda, gdje je nailazio na tolike protivštine, bilo kao provincijskog poglavara, bilo u zatvoru svoje subraće, gdje je bio izložen nevjerovatnim uvredama i tjelesnim zlostavljanjima. To je bio težak život, ali upravo u mjesecima provedenim u zatvorima on je napisao jedno od svojih najljepših djela. I tako možemo shvatiti da put s Kristom, ići s Kristom, "Put", nije neki teret koji se pridodaje već dosta teškom bremenu našega života, nije nešto što bi to breme učinilo još težim, već je nešto sasvim drugo, to je svjetlo, snaga, koja nam pomaže nositi to breme. Ako čovjek nosi u sebi veliku ljubav, ta mu ljubav daje gotovo krila, i lakše podnosi nevolje života, jer nosi u sebi veliku svjetlo; ovo je vjera: biti ljubljeni od Boga i pustiti da nas Bog ljubi u Isusu Kristu. Puštajući da nas on ljubi dobivamo svjetlo koje nam pomaže svakoga dana nositi to breme. A svetost nije naše, vrlo teško, djelo, već je upravo to "otvaranje": otvoriti prozore našega života da Božje svjetlo može ući, ne zaboraviti Boga jer se upravo u otvaranju njegovome svjetlu nalazi snagu, nalazi se radost otkupljenih. Molimo Gospodina da nam pomogne pronaći tu svetost, pustiti da nas Bog ljubi, na što smo svi pozvani i što je pravo otkupljenje. Hvala!

© Copyright 2011 - Libreria Editrice Vaticana